

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van twee *Fagus sylvatica* 'Quercoides' met overgangszone in het voormalige park Bodart in Leuven (Heverlee)

Provincie: Vlaams-Brabant

Gemeente: Leuven, 11de afdeling, sectie D

Objectnummer: 4.01/24062/445.1 - Dossiernummer: 4.001/24062/118.1

Omschrijving:

Twee *Fagus sylvatica* 'Quercoides' met overgangszone in het voormalige park Bodart, IJzermolenstraat zonder nummer

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel,

11 APR. 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen RWO, LNE, MOW en LV

a. Beleidsdomein Ruimtelijke ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het advies werd gevraagd op 16 februari 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

b. Beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie

Het advies werd gevraagd op 16 februari 2016.

Het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, gecoördineerd advies van de diensten Ondergrond Vlaanderen en Land en Bodembescherming en Natuurlijke Rijkdommen, bracht op 3 maart 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

Het advies meldt dat er geen opmerkingen zijn met betrekking tot de aspecten rond bodembescherming, ondergrond en natuurlijke rijkdommen.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

De agentschappen brachten geen advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Het Agentschap voor Natuur en Bos bracht op 23 maart 2016, buiten de wettelijke termijn, voorsnog een gunstig advies uit op de bescherming.

c. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 16 februari 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

d. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 16 februari 2016.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

1. Advies uitgebracht door de Stad Leuven

Het advies werd gevraagd op 16 februari 2016.

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht tijdens de zitting van 11 maart 2016 een gunstig advies uit over deze bescherming. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

2. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 16 februari 2016.

De VCOE bracht op 10 maart 2016 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie erkent de historische en wetenschappelijke erfgoedwaarde van de Twee opgaande beuken '*Fagus sylvatica* '*Quercoides*'. Desalniettemin heeft de commissie een aantal vragen, bedenkingen en opmerkingen.

1. Het is de commissie niet duidelijk wat de aanleiding is voor dit beschermingsvoorstel en hoe dit kadert in de doelstellingen van het beschermingsbeleid op Vlaams niveau.

Antwoord: Het beschermingsvoorstel is het gevolg van een ad-hoc aanvraag door een groep buurtbewoners. Aanleiding voor deze aanvraag was de aankoop van het perceel door een projectontwikkelaar in 2012. De buurt vreesde dat dit zou leiden tot het verdwijnen van een waardevol stuk groen, in 1996 beschermd als stads- en dorpsgezicht met 2 monumenten, maar verbroken door de Raad van State in 2005. Na evaluatie van deze aanvraag, bleken de erfgoedwaarden van het voormalige park ondertussen onvoldoende om een volledige bescherming als monument of stads- en dorpsgezicht te verantwoorden. De monumentwaarden van de twee monumentale beuken van de zeer zeldzame cultivar '*Quercoides*' bleef wel overeind. Omwille van de mogelijke bedreiging werden beide beuken mee opgenomen in de beschermingskalender.

2. De commissie vindt dat de overgangszone, namelijk het hele voormalige parkbos, te ruim werd ingevuld. De commissie pleit voor een minimalistische invulling van de overgangszone waarin enkel beperkingen gelden die noodzakelijk zijn om de erfgoedwaarde van de bomen te vrijwaren. De commissie vraagt daarom om een cirkelvormige overgangszone aan te duiden met de stam als middelpunt.

Antwoord: Het is moeilijk te bepalen welke cirkelvormige zone exact nodig is om de bomen te beschermen, aangezien verschillende factoren meespelen. Het vrijstellen van de bomen kan op verschillende manieren tot schade leiden. Zo kan er zonnebrand optreden (vooral te verwachten langs de zuid- en zuidwestzijde), worden de bomen meer gevoelig voor windval (vooral te verwachten langs west- en noordwestzijde) of kan er algemene droogtestress optreden door een grotere verdamping en uitdroging van de schors (Read, 2000; Lonsdale 2013). Beuken staan gekend als soorten zowel gevoelig voor zonnebrand (schaduwboomsoort), als windval en droogtestress (ten gevolge van het oppervlakkige wortelstelsel). De impact van het vellen van een boom in de omgeving is niet enkel afhankelijk van hoe dicht deze boom bij de beschermde bomen staat. Ook de hoogte van deze boom in relatie tot de beschermde bomen en zijn onmiddellijke omgeving speelt mee, het feit of het om een loofboom of naaldboom gaat, de periode waarin de boom gekapt wordt, hoeveelheid kappingen en spreiding hiervan in de tijd... (Read, 2000; Lonsdale, 2013). Het is daarom belangrijk om elke kapping individueel te kunnen beoordelen en adviseren in functie van het behoud van de te beschermen bomen en dus de hele parkzone als overgangszone te behouden. Deze uitgebreidere motivatie wordt toegevoegd aan het inhoudelijk dossier.

3. De commissie meent dat de doelstelling voor de overgangszone "Daarnaast is het wenselijk om het park op te waarderen en bij de (her)inrichting de historische situatie als inspiratiebron te gebruiken." te verregaand is en pleit voor een meer dynamische en hedendaagse benadering van het publiek toegankelijke parkbos.

Antwoord: Omwille van de contextwaarde is het belangrijk dat de overgangszone als 'parkachtig' ervaren blijft. Nieuwe ontwikkelingen en ook bestemmingswijzigingen blijven mogelijk, zolang het parkachtig karakter behouden blijft (bijvoorbeeld parkachtig woongebied). Het opwaarderen van de zone beoogt niet het herstel van de oorspronkelijke situatie. Wel kan deze historische situatie als inspiratiebron gebruikt worden bij bijvoorbeeld soortenkeuze van beplanting, aanleg van paden en/of waterelementen.... Dit is niet noodzakelijk in functie van het behoud van de monumentale bomen, maar versterkt wel contextueel hun erfgoedwaarden. In het dossier en het besluit wordt deze beheersdoelstelling dan ook genuanceerd. De zin "Daarnaast is het wenselijk om het park op te waarderen en bij de (her)inrichting de historische situatie als inspiratiebron te gebruiken." werd duidelijker omschreven in het dossier en geschrapd uit het besluit.

4. De commissie vraagt zich af waarom er een expliciet verbod wordt opgenomen om handelingen uit te voeren die de gezondheid en stabiliteit van de twee bomen kunnen aantasten.

Antwoord: Dit verbod is een explicitering van het voorschrift "het goed als een huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water." Gezondheid en stabiliteit zijn de twee belangrijkste parameters voor het behoud van de bomen. Daarom werd het verbod op het schaden van gezondheid en stabiliteit van de bomen, hetgeen in dit geval ook veroorzaakt kan worden door handelingen buiten de beschermingsperimeter, nog eens expliciet als verbod toegevoegd.

5. Het is voor de commissie onduidelijk of het voorschrift met betrekking tot noodzakelijke voorzorgsmaatregelen in geval van omgevingswerken enkel van toepassing is op de overgangszone of generiek geldt.

Antwoord: Dit voorschrift geldt generiek en werd in het dossier en besluit aangepast.

Conclusie: het advies heeft invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1. In het inhoudelijk dossier wordt de afbakening van de overgangszone bijkomend als volgt gemotiveerd: "Dit geldt zeker voor beuken, die zeer gevoelig zijn voor zonnebrand(schaduwboomsoorten), windval en droogtestress (ten gevolge van het oppervlakkige wortelstelsel), vormen van schade die kunnen optreden bij het (gedeeltelijk) vrijstellen van de bomen. De impact van het vellen van bomen in de omgeving is niet enkel afhankelijk van de afstand tot de beschermde bomen. Ook andere factoren spelen mee zoals de hoogte van deze bomen in relatie tot de beschermde bomen en zijn onmiddellijke omgeving, de oriëntering ten opzichte van de beschermde bomen, het feit of het om loofbomen of naaldbomen gaat, de periode waarin de bomen gekapt worden, de hoeveelheid kappingen en spreiding hiervan in de tijd...(Read, 2000; Lonsdale, 2013)."
2. In het inhoudelijk dossier wordt beheersdoelstelling 5° met betrekking tot de directe omgeving van het monument als volgt genuanceerd: "Ook bestemmingswijzigingen zijn mogelijk, op voorwaarde dat het parkachtig karakter bewaard blijft. Daarnaast is het wenselijk om het park op te waarderen. Bij de (her)inrichting kan de historische situatie als inspiratiebron gebruikt worden voor onder andere inplanting van wegen, inbrengen van nieuwe soorten,... Dit is niet noodzakelijk voor het behoud van de monumentale bomen, maar draagt wel bij tot het versterken van hun erfgoedcontext."
3. In het ministerieel besluit wordt doelstelling 5° toegevoegd als beheersdoelstelling voor het beschermde monument: "De directe omgeving als park behouden: De omgeving van parkbos verhoogt en ondersteunt de historische waarde van beide beuken en heeft invloed op de groeikracht en levensvatbaarheid van de als monument beschermde bomen. Wanneer de beschermde bomen zouden worden vrijgesteld is de kans groot dat ze afsterven. Daarom is het belangrijk dat er ook omzichtig wordt omgesprongen met de omgeving. De directe omgeving is daarom als park te behouden. Er kunnen wel nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden, maar wijzigingen in de omgeving moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de beschermde bomen. Ook bestemmingswijzigingen zijn mogelijk, op voorwaarde dat het parkachtig karakter bewaard blijft."
4. In het inhoudelijk dossier worden de beheersdoelstellingen voor de overgangszone als volgt genuanceerd: "De overgangszone vertegenwoordigt de erfgoedcontext van de als monument beschermde bomen, namelijk een park. Deze functie dient, althans gedeeltelijk, behouden te blijven. Daarnaast heeft de standplaats ook invloed op de groeikracht en levensvatbaarheid van de als monument beschermde bomen. Wijzigingen in de onmiddellijke omgeving van deze bomen dienen dus doordacht te gebeuren en moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de beschermde bomen. Daarnaast is het wenselijk om de overgangszone op te waarderen. Bij de (her)inrichting kan de historische situatie als inspiratiebron gebruikt worden voor onder andere inplanting van wegen, inbrengen van nieuwe soorten,... Dit is niet noodzakelijk voor het behoud van de monumentale bomen, maar draagt wel bij tot het versterken van hun erfgoedcontext."
5. In het ministerieel besluit worden de beheersdoelstellingen voor de overgangszone als volgt genuanceerd: "De directe omgeving is daarom, althans gedeeltelijk, als park te behouden. Wijzigingen in de omgeving moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de beschermde bomen." De zin "Daarom is het wenselijk om het park op te waarderen en bij de (her)inrichting de historische situatie als inspiratiebron te gebruiken" werd geschrapt.
6. In het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit worden de bijzondere voorschriften voor de overgangszone als volgt uitgebreid:

"De zakelijkrechthouder en de gebruiker zijn verplicht om

- 1° het parkachtig karakter van de overgangszone te behouden;

- 2° voorzorgsmaatregelen te nemen voor het behoud van de bomen in geval van werken of handelingen die uitgevoerd worden in de omgeving van de als monument beschermde bomen."

7. Conclusie

De uitgebrachte adviezen hebben invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1. In het inhoudelijk dossier wordt de afbakening van de overgangszone bijkomend als volgt gemotiveerd: "Dit geldt zeker voor beuken, die zeer gevoelig zijn voor zonnebrand(schaduwboomsoorten), windval en droogtestress (ten gevolge van het oppervlakkige wortelstelsel), vormen van schade die kunnen optreden bij het (gedeeltelijk) vrijstellen van de bomen. De impact van het vellen van bomen in de omgeving is niet enkel afhankelijk van de afstand tot de beschermde bomen. Ook andere factoren spelen mee zoals de hoogte van deze bomen in relatie tot de beschermde bomen en zijn onmiddellijke omgeving, de oriëntering ten opzichte van de beschermde bomen, het feit of het om loofbomen of naaldbomen gaat, de periode waarin de bomen gekapt worden, de hoeveelheid kappingen en spreiding hiervan in de tijd...(Read, 2000; Lonsdale, 2013)."
2. In het inhoudelijk dossier wordt beheersdoelstelling 5° met betrekking tot de directe omgeving van het monument als volgt genuanceerd: "Ook bestemmingswijzigingen zijn mogelijk, op voorwaarde dat het parkachtig karakter bewaard blijft. Daarnaast is het wenselijk om het park op te waarderen. Bij de (her)inrichting kan de historische situatie als inspiratiebron gebruikt worden voor onder andere inplanting van wegen, inbrengen van nieuwe soorten,... Dit is niet noodzakelijk voor het behoud van de monumentale bomen, maar draagt wel bij tot het versterken van hun erfgoedcontext."
3. In het ministerieel besluit wordt doelstelling 5° toegevoegd als beheersdoelstelling voor het beschermde monument: "De directe omgeving als park behouden: De omgeving van parkbos verhoogt en ondersteunt de historische waarde van beide beuken en heeft invloed op de groeikracht en levensvatbaarheid van de als monument beschermde bomen. Wanneer de beschermde bomen zouden worden vrijgesteld is de kans groot dat ze afsterven. Daarom is het belangrijk dat er ook omzichtig wordt omgesprongen met de omgeving. De directe omgeving is daarom als park te behouden. Er kunnen wel nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden, maar wijzigingen in de omgeving moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de beschermde bomen. Ook bestemmingswijzigingen zijn mogelijk, op voorwaarde dat het parkachtig karakter bewaard blijft."
4. In het inhoudelijk dossier worden de beheersdoelstellingen voor de overgangszone als volgt genuanceerd: "De overgangszone vertegenwoordigt de erfgoedcontext van de als monument beschermde bomen, namelijk een park. Deze functie dient, althans gedeeltelijk, behouden te blijven. Daarnaast heeft de standplaats ook invloed op de groeikracht en levensvatbaarheid van de als monument beschermde bomen. Wijzigingen in de onmiddellijke omgeving van deze bomen dienen dus doordacht te gebeuren en moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de beschermde bomen. Daarnaast is het wenselijk om de overgangszone op te waarderen. Bij de (her)inrichting kan de historische situatie als inspiratiebron gebruikt worden voor onder andere inplanting van wegen, inbrengen van nieuwe soorten,... Dit is niet noodzakelijk voor het behoud van de monumentale bomen, maar draagt wel bij tot het versterken van hun erfgoedcontext."
5. In het ministerieel besluit worden de beheersdoelstellingen voor de overgangszone als volgt genuanceerd: "De directe omgeving is daarom, althans gedeeltelijk, als park te behouden. Wijzigingen in de omgeving moeten steeds afgetoetst worden aan de draagkracht van de beschermde bomen." De zin "Daarom is het wenselijk om het park op te waarderen en bij de (her)inrichting de historische situatie als inspiratiebron te gebruiken" werd geschrapt.
6. In het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit worden de bijzondere voorschriften voor de overgangszone als volgt uitgebreid:

"De zakelijkrechthouder en de gebruiker zijn verplicht om

- 1° het parkachtig karakter van de overgangszone te behouden;
- 2° voorzorgsmaatregelen te nemen voor het behoud van de bomen in geval van werken of handelingen die uitgevoerd worden in de omgeving van de als monument beschermde bomen."

